

kreeg grote voorraden grondstoffen in handen die geëxporteerd konden worden en er kwamen nieuwe grondstoffen doordat vele ondernemingen weer ten bate van de uitvoer geëxploiteerd konden worden', anders gezegd: het gouvernement kreeg een breder economisch draagvlak.

Schrijven wij over 'kritieke tekorten', dan moet daaraan worden toegevoegd dat, hoewel van meet af aan beseft werd dat het gouvernement veel meer geld uitgaf dan het ontving, precieze cijfers slechts langzaam ter beschikking kwamen. Het kostte het Bataviase departement van financiën telkens grote moeite om van de overige departementen ook maar een ruwe schatting te krijgen van de uitgaven die zij in een bepaald dienstjaar zouden moeten doen – het grootste probleem was telkens dat men met onvoorziene noden werd geconfronteerd waaruit uitgaven voortvloeiden van welker hoogte aanvankelijk niemand een denkbeeld had. De Indische begroting moest aan de Nederlandse Staten-Generaal ter goedkeuring worden voorgelegd maar Batavia was niet in staat, dat stuk op tijd te produceren. Voor het dienstjaar '46 werd in het geheel geen begroting opgesteld. Het enige stuk dat de Staten-Generaal met betrekking tot dat jaar ontvingen (maar pas in maart '48!) was een overzicht dat 'met groot voorbehoud verstrekt' werd.² Daarin werden slechts schattingen gemaakt voor '46 en '47 – voor '46 werd het tekort op f 933 mln geraamd, voor '47 op f 1 620 mln. Voor '48 en '49 zijn geen begrotingen aan de Staten-Generaal voorgelegd, wèl enige globale cijfers, zulks in mei '49. Er bleek toen dat er in '47 een tekort was geweest van f 1 349 mln en in '48 van f 1 717 mln, terwijl het tekort over '49 geraamd werd op f 1 572 mln. Telt men die cijfers op, dan komt men

¹ Op Sumatra bereikten de Boekit Asem-kolenmijnen ruim een half jaar na de afsluiting van de Eerste Positionele Actie weer de helft van hun vooroorlogse produktie. Oost-Sumatra bleef daar aanvankelijk ver bij achter maar in de loop van '48 kwam de produktie er beter op gang. Blijkens de in mei '49 aan de Tweede Kamer voorgelegde nota 'De economische toestand van Indonesië voorjaar 1949' beliep bijvoorbeeld de uitvoer aan rubber uit heel Indië in '48 280 000 ton (uitvoer in '40: 582 000 ton, schatting voor '49: 418 000) en aan palmolie 40 000 ton (uitvoer in '40: 178 000 ton, schatting voor '49: 110 000). De aardolieproduktie (7,9 mln ton in '40), in '47 nog maar 1,1 mln ton, was (zoals al vermeld) in '48 weer op 4,3 mln ton gekomen. De gehele uitvoer, f 343 mln in '47, steeg in '48 tot f 1 044 mln (schatting voor '49: f 1 200 mln). De deviezenpositie bleef evenwel moeilijk doordat de invoer (f 754 mln in '47, f 1 155 mln in '48, schatting voor het eerste kwartaal van '49: f 279 mln) meer geld kostte dan de uitvoer opbracht. Over de periode september '45-december '48 was het tekort op de deviezenbalans bijna f 1 900 mln. ² 'Nota betreffende de financiële toestand van Nederlands-Indië', 5 maart 1948 aangeboden (ARA, Kab. min.-pres., Indonesië in overgangstijd, 238).